

Posudek vedoucího bakalářské práce.

Autor: Klára Burešová

Název: Vývoj Nietzscheho filozofie nadčlověka v průběhu jeho života

Studijní program: B6101

Studijní obor: Filozofie a společenské vědy

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Janoušek, Ph.D.

Autorka ve své práci sleduje vývoj Nietzscheho koncepce vyššího člověka, tj. člověka disponujícím mimořádným vhledem do povahy skutečnosti. Tento centrální koncept chronologicky sleduje v jeho proměnách od Nietzscheho pojmu tragického génia v *Zrození tragédie z ducha hudby*, po svobodného ducha knih *Lidské, příliš lidské* a *Ranních červánků* až po koncepci nadčlověka ve spisu *Tak pravil Zarathustra*. Tyto koncepce se snaží vyložit na základě samostatně četby zmiňovaných děl. Autorka v práci prokazuje schopnost srozumitelně vyložit nelehkou filosofickou problematiku a vzít v potaz i celkový kontext, do kterého patří.

Při výkladu tragického génia se jí daří srozumitelně vysvětlit intelektuální apollinský princip estetického zdání a dionýsovský princip živočišného opojení. Oba prvky se Řekům podle Nietzscheho podařilo sloučit v umění, konkrétně v řecké tragédii. Podle autorky se Nietzsche staví na stranu dionýsovského elementu, který byl neoprávněně potlačen sokratovským intelektualismem a racionalizující psychologií u Euripida. Autorka pak krátce rozebírá i Nietzscheho popis historie smrti tragédie v Alexandrijském období a u Wagnera se Schopenhauerem. U Nietzscheho je zprvu tragickým géniem duch, který v aktu umělecké tvorby zasnoubí oba principy (krásu a opojení) tak, že se v jeho tvorbě zobrazuje a zrcadlí člověk sám (s.10). Tato koncepce se opírá o Kantovu koncepci souhry rozumu a smyslového názoru v estetickém zdání a jeho koncepci génia, který na základě vrozeného talentu dává umění v exemplářích svého díla pravidla, které není možné racionálně zdůvodnit a které je možné určovat až ex-post, aniž by na ně šlo umění zredukovat. Zejména se však Nietzsche opírá o Schopenhauera, podle nějž v uměleckém zážitku dochází k osvobozujícímu náhledu podstaty věcí, přičemž Schopenhauer zdůrazňuje iracionální povahu původu umění (s.19). Se zavržením Schopenhauerovy a Kantovy metafyziky jeví a věcí o sobě opouští Nietzsche starší koncepci a obrací se k pojmu svobodného ducha, ten je nyní vymezován v kontextu morálky a náboženství. Autorka popisuje, jak tento obrat od metafyziky k „vědě“ vede ke kritice morálky, neboť právě ta se stala zátěží, kterou musí svobodný duch překonat. Ukazuje, že morálka, jejíž civilizační hodnotu Nietzsche nepopírá, je spojena s následováním druhých a stádním instinktem. Náboženství pak dodává předem připravený smysl, který je lékem na ochablost vůle, popírá však negativitu lidského života a potlačuje jej ve jménu ideálů, které život deformují. Svobodný duch se od morálky a náboženství odpoutává kritikou všech hodnot a je veden vůlí „k sebeurčení, k hodnocení za sebe, ale hlavně vůle ke svobodné vůli“ (s.28). Tento duch se tvůrčím a autonomním způsobem snaží zvládat tíži, k níž vůle k moci vede. Povahu této tíže, k jejímuž převzetí jedince uvolnila smrt Boha, Nietzsche vykládá myšlenkou věčného návratu. Vypracování této myšlenky a nároků, které tato myšlenka na jedince klade, vedlo podle autorky Nietzscheho ke koncepci nadčlověka. „Nadčlověk je svobodným duchem, je jeho dalším vývojovým stupněm nebo symbolikou cíle, kterého je třeba dosáhnout.“ (s. 28). Autorka práce popisuje základní stádia vývoje ducha v tomto díle. V prvních dvou stádiích vidí paralelu k dvěma předchozím koncepcím vyššího člověka. Tragický génius je nosný duch, který na sebe přebírá metafyzickou tíži, zatímco svobodný duch se od ní kritikou a negací osvobozuje. Svobodu však získává až ve třetí fázi, která se vyznačuje afirmací života a tvorbou nových hodnot. Tato afirmace života je však přitakání životní tíži. Autorka následně vykládá myšlenku věčného návratu a důraz klade na afektivní rozměr myšlenky věčného návratu a na to, že myšlenka věčného návratu je „katalyzátorem“ vůle k moci (s. 35-36). Nadčlověk nakonec přijímá věčný návrat a smiřuje se s osudem (s.37). Výsledkem je radostné přitakání (věčně se opakujícímu) osudu (*amor fati*).

V závěru se autorka přiklání k názoru, že nadčlověk je pro Nietzscheho regulativní ideál našich snah, nikoliv novým nastupujícím druhem člověka (s.38).

Práce je psána srozumitelně a byť občas není jasné, jak přesně se jednotlivé teze předpokládají, vyjadřuje samostatné stanovisko opřené o vlastní četbu primární literatury. Autorka též prokázala schopnost pracovat s literaturou sekundární. **Zejména díky samostatnému přístupu autorky má předložená práce vyšší než běžnou úroveň a navrhuji jí k obhajobě s hodnocením A.**

Z formálního hlediska zamrzí, že do některých anglických názvů titulů a časopisů proniklo do slova filosofie „y“. Jinak je práce přijatelná.

Otázky k obhajobě:

Mohla byste zmínit nějaké jiné interpretace myšlenky nadčlověka než je ta, kterou hájíte, a stručně ji porovnat s vlastním přístupem?

Mohla byste srovnat Nietzscheho koncepci lásky k osudu či smíření s osudem s jinými známými koncepcemi smíření s osudem či afirmace nutnosti?

Vede Nietzscheho koncepcie nadčlověka k filosofickému relativismu? O jaký relativismus by případně šlo?